„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 116. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 4. АВГУСТА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: МИТА ТЕОДОРОВИЋ

„ЖИВИО“ ФЕЈЕРВАРИ.

Позната Угрон-Узелчева афера због речких демонстрација занима све већма политичке кругове како у Угарској тако и на страни. Али према данашњем стању ствари изгледа нам, као да је та ствар највећма заинтересовала угарски сабор. После оних неупутних речи, које исказа у сабору угарском посланик Гаврило Угрон на основу непотпуног извештаја речке полиције, дошло је у угарском сабору до катастрофе. У питању беше част официрска и неприкосновеност посланичка. Мал'те не цео сабор угарски без разлике политичких странака устао је у обрану Угронову, доказујући да је Угрон био у праву, да каже оно, што је одиста и казао. Имунитетски одбор стао је — покоравајући се жељи саборских посланика — на страну Угровову и решава ту непријатну ствар у корист његову. Али ипак се нашло неког, који ту ствар не хтеде схватити онако, као што јој је схватила већина саборска. Тај неко беше домобрански министар барон Геза Фејервари. Он је устао отворено и одлучно у обрану Узелчеву и у одбрану повређене части официрске. И тај поступак његов даде повода многим посланицима саборским, да јавно демонструју против министра Фејерварија, не би ли тим показали своје негодовање према њему. У једној од последњих седница саборских поздравио је велики део сабора српски угарског министра Фејерварија са ироничним „живио“!

Ово је једна од најжалоснијих појава у телу, коме је дужност да буде политички претставник једне државе. Годинама се потискују и гоне народности у Угарској, годинама се иде против народности, годинама се жеље појединих народности не узимају у Угарској више у обзир. И све се то чини из неког фанатичног шовинизма, који би хтео, да од Срба, Хрвата, Немаца, Румуна и свију народности у нашој домовини, који сачињавају већину живља угарске краљевине, створи — Мађаре. Данас је шовинизам самозваних мађарских домољуба превршио сваку меру и достигао свој вршак. Дошло је ево време, кад се употребљује у угарском сабору — том претставнику угарске краљевине лепа реч српска, да се њом ironише Фејервари и да се на тај начин уједно исмеју народности. То је одиста жалостан знак времена, кад смо дотерали дотле, да нас и јавно исмевају.

Од како је у Угарској овладала ера конституитивна, по народности у земљама св. Стеванове круне у опште а по Србе на посе престаде сјати сунце среће и задовољства. Да би задовољили народности створише закон о народностима. Како се тај завон извршује, доста је да кажемо, да га је било а и данас постоји на папиру. Укинуше нам задруге, где беше језгро нашег народног живота. Одузеше нам задужбине, крвавом муком стечене, да подигну српским новцем државне школе. Укинуше — где год то могаде бити — вероисповедне школе и створише комуналне, да отуђе од Српчади језик и народност, да би створили ваљане „хазафије“. Па ево није прошло много времена, од како изађе закон о државним забавиштима, који нам налаже, да се српска деца шаљу у државна забавишта, да се уче званичном језику државном. Хоће зар да отргну одојчад са милих груди мајчиних, да их задахну духом мисли о великој свеспасавајућој идеји државној. Стварају ево закон о реформи државне управе, да тим затворе пут у звања државна сваком оном, који је задахнут слободоумнијим духом, који искрено и поштено мисли о народу и народности, о језику и вери својој.

Годинама сво гоне се и затварају српски новинари, румунски свећеници и учитељи, који задахнути правим жаром одушевљења, употребљују знање своје и уплив свој, да обавесте и обуче необразованије слојеве народа свог. Давно и давно је пошло за руком извесним шовинистичким круговима да баце семе раздора и неслоге међу данас разбраћену браћу Србе и Хрвате. А давно и давно се одузимају деца словачка из кругова својих родитеља, да се — под видом неге и васпитања шаљу у мађарске породице, да онде заборави ког су племена и порекла, да се — помађаре. Мађарски шовинизам укинуо је словачке гимназије, сахранио је Матицу словачку, а ево какву грају подигоше сад, кад се требало саградити у Будимпешти немачко позориште.

Све су то знаци, да је у Угарској наступила ера шовинизма, која ће сатрти нашу домовину. Та данас, кад је влади угарској пошло за руком, да помоћу својих слепих оруђа, солгабирова, натароша, чиновника сваке врсте сасвим сузбије и истисне из сабора угарског праве претставнике народносне. Данас, кад на клупама сабора угарског не седи тако рећи ни један опозицијонар народносни, који би дао својим речима одушке болу и потрудио се, да санира увреде, које се народностима наносе у Угарској, данас дочекасмо, да угарски сабор употребљујући лепу српску реч, ironише министра домобранског, а по том отворено исмева народности.

Ово овако неможе дуго трајати. Мађарске шовинисте морају доћи једном себи и увидети да таки поступци не иду у прилог владајућем племену ни општем добру. Ми потпуно разумемо, да нека народност може бити одушевљена за свој језик, па најпосле и за своју част. Али никако не можемо да разумемо, да нека народност може своје домољубље и родољубље исказивати исмевањем осталих народности. Остале народности су такође синови заједничке домовине, који исто тако лише крв своју за спас њен, који исто тако одржавају и подржавају ту своју домовину као и владајућа народност. И ми и опет велимо, да се претставници данашње владавине морају отргнути од заносног шовинистичког фанатизма свог, јер ће иначе дуго времена проћи, док све немађарске народности у Угарској не узвикну у један глас са мађарском народности: „Extra Hungariam non est vita . . .“ (Ван Угарске нема живота).

Павле Орловић.

И опет о школском надзорнику.

Од смрти бабе Натошевића, па се ево непрестано у некој жебњи и неограниченој или рећи у женској радозналости, говори и пише: Ко ће да буде шк. надзорник?

Сасвим је природно, што је шк. надзорник тема говора и писања, јер нас гони високи позив и велики значај шк. надзорника; па од њега зависи: да нам драги и паћенички народ бар умно и морално буде унапређен, кад материјално сваким даном све више опада, све га више исисавају . . . А биће народ умно и морално унапређен, кад му школа буде радила у духу најновије педагогије, а ни за нокат не попуштајући од духа своје народности, која се разграњава у три јаке гране: језик, вера и обичаји нам лепи. Све ово има да негује у Српчету учитељ, па за то му треба, поред повољних околности у раду му, и добар господар, који ће не само охоло заповедати, но ће очински, да показује и саветује, а све у корист народу своме.

„Застава“ се од свију наших листова највише бавила о шк. надзорнику, а свагда је и личности истицала, личности, које се отимају о надзорништво не бирајући средства и начине, а не чувајући ни лично, ни начелно своје убеђење, а не обзиру се ни на општи морал: да се само поштеним путем народу користити може, да се лаћа само онај тог посла, који је за исти дорастао.

Разлози, што је „Застава“ тако много говорила и говори о шк надзорнику, јесу: што јој је стало до народне школе и њеног напретка, а и што се разни гласови из кругова „великих и позваних“ ширили час за једну, час за другу личност, те тим да задобију још у напред „љубав и привреженост“ за поједину личност; али, као што видимо, противно ти гласови изазваше: изазвали су разложне осуде на све оне личности, које се отимљу о надзорништво, а нису га заслужили, нису за њега ни у ком погледу.

Ево ћемо ми и овом приликом, да се осврнемо на питање о шк. надзорнику, а из споменутих узрока: што нам је стало до школе, а и што се поновио глас, а у збиљи и у корист једне личности, о којој ћемо овде истинито све рећи, па шат му буде наша истина препорука!

Писцу ових редака се дала скорашња и згодна прилика, те је слушајући о сабору, који се има састати на пролеће, чуо и опширније о шк. надзорнику, чији се избор има на овом сабору обавити. Све су ово говорили „велики и позвани“.

„За Вукићевића, као заменика се мислило најозбиљније, јер му се ваља одужити том почашћу за његове заслуге на пољу школском. Али оправдано негодовање народно не даје нам, да о њему, као будућем изабраном шк. надзорнику, ни да помишљамо.

За Бакића се нешто по листовима спомињало, али од тога не може бити ништа, јер није у нашој власти оно главно, што више вреди од избора — потврда. Он не би могао бити потврђен, ма да је рођен у земљама св. Стевана, јер се давна налази у Србији, и само би му то спречило, да поред све заслуге на то место не буде потврђен.

Чика Стева се у велико нада, а ослонац му је сам патријар; но тешко, да ће му се нада испунити, јер Шк. Савет

ЛИСТАК.

ВЕШТАКОВА ЉУБАВ.

Банда се искупила већ одавно те седи у ћошку веранде. Најзад ево и примаша. Беше то Ферко, дванаести син чувеног музичара старог Донго-а.

Нема таког господственог циганина, као што је овај Ферко! Чист, пуначак дечко, округла лица, са осмешљивим, црним очима. И ако је невероватно, што бихарски контраши о њему шапућу: да сваки дан облачи чисту кошуљу. — Оно је права истина, да је у своме белом шеширу и жутим ципелама сушти магнет. И у ходу и у покрету му има нешто магнатско. Па кад му падне на ум, а он и оно „р“ изговара онако, како је то чуо у касини. У место пријатељу, рећи ће: пхијатељу . . .

Онда долази, кад је банда већ на окупу. Хегеду пошље напред, а он за тим долази са цигаретом у зуби, са штапом у руци и у рукавицама. Бандисте га високо цене и надмећу се, који ће пре да га послужи. Један ће да му прихвати шешир, а други палицу. Он пак полако скида црвене рукавице а међутим, показујући своје беле зубе, клања се својим господским познаницима. За тим поносито утре своју хегеду, опипа под брадом своју свилену навратницу, па онда удари Ракоција.

По свирању му се види, да то чини само из поштовања. И он и остали, за тим, нехатно гладе своју косу; кад се Ферко смеје, контраши се церекају, кад што рекне, свирају пијанисимо, да се може разумети.

Догоди се, да какав странац путник, који не познаје још Ферковљеву каваљерску темпу, баци на тањир банку-две и охоло изрече своју ноту. Донго Ферко уплете му арију у какав пут-пури, као да би тиме хтео да га задиркује, кад се пак путник на то намргоди, он ће напрасно да заврши, па онда да удари какву дивну страну, цифрасту ноту. . .

Око 10 сах. напрасно ће да умукне свирка, весела ларма гостију што вечерају, претвори се у тајанствено шаптање, келнери јуре на све стране а гостионичар се клања на степеницама. Долази спахија. Моћан магнат. Његово је све ово овде: земља, шума, вода. Ни бању не држи своје користи ради, него из господске пасије. Искусио је то многи незадовољни гост, кад би му на кратко поручили, да путови воде на све стране, па нека путује у друго купатило.

Стари гроф, као да је потомак старих патријараха, беше читав хват висок, имађаше дугу браду, крупан глас. Некад је важио као најјачи човек у држави, па и данас је горд, силовит и воле да се весели. Кћи му беше сушти отац. Лепа, охола и хладна, као каква краљица. Како беше плећата, поносита као амазонка, човек би рекао, да је пре жена му, него кћи.

Гроф и кћи му седоше за засебан свој сто. И Донго и банда му, канда се изменише. Контраши укочено седе, те пажљиво, као капови, мотре на миг примаша свог. Пијано тек се онако топи, а форте јечи. Свирају грофову ноту. Кимвала чисто јеца, а кларинет вришти, као грешна душа у самртном страху грешника, што се копрца . . .

Грофица пошље Донго-у чашу шампањца.

— Не ту жалостиву ноту, Ферко!

А примаш победоносним осмехом, завали главу, па окрене какву веселу ноту. Донговљева рамена по такту се мичу, као да брзи чардаш игра, док се не отпужа до иза столице лепе девојке, па онда вијугајућим се покретима, ласкаво пригиње тамо к пуном дражи белом врату девојачком и тако јој свира омиљену ноту.

А банда мотри, блиставим оком мотри сваки покрет примашев. Кад се пак грофица на Донго-а осмехне, контраши се победоносно погледају сви од реда. Јер сваки од њих зна, па и бегеш, да грофица живи и умире за свирку Донго-а Ферка. Ферковљева хегеда је кључ ћутљиве душе грофичине. Кад науми, он јој сузу натера на око, а кад хоће, он је насмеје грохотом.

— Ферко, рекла би грофица више пута, Ферко, ти ћеш да ме залудиш твојом свирком!

Гроф би се том приликом насмејао са сузама у очима, па није марио, ако му кћи извара и новчаник, те шаком даје банке Ферко-у, па и онда се грохотом смејао, кад је грофица свој дијамантски прстен бацила Ферко-у у тањир.

Једног дана пронесе се у банди вест — кимвалиста је пронео — да је Ферко до ушију заљубљен у грофицу. На дану непрестано шврљао се око грофовог летњиковца, а за тим по читаве часове пробао је ноту, коју је он компоновао и за коју хтеде и текст сам да састави.

Не сам ја, не сам ја
Само циган момак сирома,
Али своју хегеду . . .

Даље није знао, ма да је 8 дана лупао о томе главу. Хтео је да рече тако нешто, као да своју хегеду не би дао ни за спахилук грофа Естерхазија.

У то доба, дошао беше у Мађарску у госте Ферко Патикаруш, који за време изложбе беше у Паризу. Беше то сад велик господин. Становао је у хотелу, возио се на фијакеру, а новац је тек тако врљао. Говорило се за њега, да се нека ужасно богата херцегиња заљубила у његову свирку, те је отишао к њој у кућу . . .

Ферковљеви контраши мишљаху, кад је могао Патикаруш, зашто не би могао и Донго? Један је циганин, као и други, и Ферко тако свира, као и Патикаруш, па можда још и боље, а и лице му није тако гаравo . . . Знали су, да је Ферко добар дечко, па ако се увуче у грофичино имање, да је и њиховој сиротињи крај . . .

Ферко их је само слушао, не рече ни тако је, ни није тако, него се чудно смешио и жмиркаво око упр'о на светли дијамански прстен на малом прсту му.

Каткад се десило, да се млади каваљери

тражи у будуће потпуну тачност од надзорника, док чика-Стева не би могао бити тачан и то само због уређивања дечје библиотеке!

Ника Грујић неће да се прими (јер му је милије поштено радикално начело у свом обичном животу и корисном раду — но што би се понизио и на погодбу надзорништво примио. Прим. ур.)

Ђуро Бекић се такођер нада надзорништву, а ослонац му је саборски мандат, кога је стекао као обилан теоретичар и ненадмашив практичар на педагошком пољу!! Но ипак га треба оставити у нади! Та он је још млад, па боље ће бити и за њега и за народ, ако се као млађи научи слушати старијег, па ће као старији боље моћи заповедати; јер ко не уме слушати, тај не уме ни заповедати!

„Свакако је најбољи и најзгоднији, а и најученији је, Мита Петровић, професор на препарандији у Сомбору.“ У овом се последњем сложише али одмах се разговараху тишије: какав је Петровић иначе, поред своје учености!

Ево и о том нека се чује истинита и праведна! Чујте сви, који питате за Петровића: какав је? од нас, који га добро познајемо!

Мита Петровић, да надзирава српску школу! Тешко школи, односно учитељима, које Мита презире и мрзи, а то осети сваки, који год се код Мите спремао за учитеља; па и у животу нека се јави ко год, ко би могао и једном длаком показати: да је Мита користио учитељству. То је тај, што у својој охолости убије у приправнику сваку ваљану клицу, свако одушевљење и понос... Та он дотера својим понашањем, да учитељ мора о себи мислити: та заиста сам ја ништа спрам других људи, а код таког нема уображења и поноса, што му сам позив изазива. „Учен је!“ викаће се. Јест, нека је — али баш то и ради његова ученост, која је ограничена на природним наукама, док надзорник мора да је што спремнији у педагошким студијама, а при том да је практичар. Надзорник мора да је свестан љубави према народу, учитељима и школи, док Мита Петровић у својој бољи, која од више година траје и све то више напредује, мрзи и на себе, на народ, школу и учитеље „Учинио је он народу доста својим писањем!“ рећи ће многи. Јест, али да није народног новца за све, што је писао, то не би народ ни ретка његовог прочитао. То је један охоли материјалиста. Најпосле знају српски учитељи Миту добро, те се могу бојати, а желети из дна срца, да га бог отклони од надзорништва; јер тешко школи, тешко учитељу!

За сада само оволико о овом последњем кандидату, а за даље уповоравамо „позване“, да се распитају што тачније о њему, да не би ми на овом месту опширније његову педагошку тактику морали износити.

Један учитељ.

Поглед по свету.

— Француска ескадра отпловила је из луке кронштатске, али њена посета је још увек међународна тема европске публицистике. Шта све није о тој посети до сад говорено и шта се још неће о њој писати! У Русији, Француској и у пријатеља њихових оживила је та посета најлепше наде, а у противника изазвала је велико узбуђење и страховање. Сваки говор, сваку здравицу, па чак и сваку поједину реч која је пала при дочеку и за време бављења француских гостију у Русији, метала је европска штампа на политички кантар и најбрижљивије оцењивала вредност њихову. Разуме се, да су разни оценитељи мерили тежину појединих привора и говора рачунским политичким кантаром, но при свем том, на крају крајева сви се они слажу у томе: да је поменута посета и њен свечани и срдачни пријем један догађај од изванредне политичке важности. — Здравица коју је напио генерал Черњајев на банкету у Москви гласи по бечким листовима овако: „Ја сам одрастао при звуку добоша и васпитан сам на бојном пољу, за то ће моје речи бити ратничке. Кад смо се ми код Севастопоља борили са француском војском, нисмо ми ипак били међусобно непријатељски расположени. То је била пре једна витешка борба, него рат. Ја сам мојим очима гледао како су се за време примирја Французи и Руси братимили. Те међусобне симпатије очуване су до сад и ја сам чврсто уверен, да, ако Француска буде узвикнула: ‚Formez vos bataillons!‘, да ће тај поклич у Русији силно одјекнути. С тога наздрављам славном француском народу, њеној храброј војсци и морнарици“. — Здравица Черњајевљева изазвала је одушевљење које је немогуће описати. Сви присутни скочили су на ноге, клицали, љубили се међусобно и руковали. Велико одушевљење владало је и у војном логору ходинском при посети Жервеовој. Војни министар издао је телеграфски наредбу, да се изврши велики вечерњи марш (Zapfenstreich) — почаст која се указује обично само владаоцима. Та церемонија завршена је пуцњавом из седамнаест батерија. У официрски касину однели су Жервеа руски официри на рукама и тамо су се руски и француски официри грлили и љубили. Командант логора, генерал Малахов пољубио је три пута Жервеа уз бурно клицање присутних. При одласку Жервеовом из логора постројена је била војска у шпалир.

— Париски „Фигаро“ публикује једно „поуздано“ извешће о првом поводу посете француске ескадре у Портсмуту. „Фигаро“ уверава да је кронштатска посета утврђена већ у мају месецу ове године и да се уједно Француска и Русија споразумели да ескадра Жервеова учини посету Штокхолму и Копенхагну, а за тим Единбургу и Плимуту да се избегне сумња да кронштатска посета носи на себи непријатељски карактер против ове или оне државе. Но пријем указан француској ескадри у Кронштату изазвао је у Енглеској страховање и званични кругови и принц Велски и његова околина, који не одобравају немачке тенденције извесних личности, сматрали су да је дошло време, да се частољубљу Француске даде задовољење. Са разних страна утицало се на краљицу и лорд Солзбери позвао је пре три недеље дана француског посланика Вадингтона и саопштио му, да је посета немачког цара, рођака краљичиног, управо силом натурена, и да се у Енглеској чуде што јавно мишљење у Француској приписује тој посети неку важност. С тога би влада и краљица били сретни, кад би француску ескадру могли званично примити, те да тим докажу Француској да њена страховања због посете цара немачког нису основана. Краљица жели, ма да је болесна, да лично изврши преглед флоте. О томе известила је енглеска влада руску владу, и. ова не само да није томе замерила, него се на против радовала. — Бечки листови сумњају у истинитост ових „Фигарових“ вести.

— Берлински дописник „Матена“ саопштава да у Немачкој приписују особиту важност предстојећем путу немачког цара у Баварску поводом великих војних маневара. Ти маневри су, у самој ствари, само прост повод за правдање доласка царева у Баварску. Принц-регент баварски није послао цару Вилхелму формални позив, но цар хоће да се користи овом приликом једном од својих прерогатива, — коју Баварци неће да призваду, — да инспицира баварску војску Права циљ царева пута у Баварску је да уповна партикуларистичке тежње, које с ове стране Мајне узимају све већег маха. Извесно је, да Баварци не гаје ни мало симпатије према царевини. Идеје јединства и централизације са свим су непопуларне у Баварској и у целој јужној Немачкој избија све више непријатељство против Прусије. Не мало сва баварска штампа задахнута је непријатељским духом према Прусији. Листови основани у интересу Прусије, сви су пропали и сад као и 1886. год. све што носи на себи печат пруски без обзира се прогони. Општинско заступство у Минхену у мал што није, услед агитације штампе, ускратило кредит за дочек царев. И у таким непогодним приликама креће се цар немачки у Баварску! Да ли ће цару поћи за руком да придобије срца Бававаца, — у то дописник поменутог листа сумња.

С пута српскога краља.

Приликом бављења српског владаоца у Москви „Московскій Листокъ“ у своме броју од 19. о. м. донео је следећи чланак.

Само је она љубав вечна, која се не заснива на нејасним и неопредељеним осећајима, већ на ваљаном и искреном разумевању. И тај закон узајамности не распростире само своју моћ на личности, него и на читаве народе.

Јуче смо казали чиме је Москва и њено царство обавезно Србији. Луче српске културе из њеног златног века показивале су свој одсјај у моралним и просветним односима тадање московске владавине. Сад је пак на реду да кажемо чиме је Србија обвезана Москви и њеним људма.

Идеја о свеславенском, а нарочито о руско-српском братимству, коју је у Москви још у XVII. веку проповедао Србин Ђура Крижањић, није прошла не оставив за собом трага. И у епоси Великог Петра и за царевања Екатарине II. та иста идеја проведена је и кроз званична акта, а према њој се није оглушила ни литература тога времена. Али се она никад није појавила тако свежа, тако опредељена и тако појмљена као у току овога века.

Две су силе енергично и неуморно радиле да та идеја оживи и имадне успеха; и те силе су: с једне стране „Императорско друштво за проучавање историје и старина руских“, а с друге стране тако звана „Славенофилска школа“. Поменуто друштво радило је збиљски у правцу научном, и готово за 90 година богатило је руску литературу својим радовима, који су се поглавито односили на јужне Славене, а поред тога је још издало доста споменика чисто српског порекла. Славенофилска школа такође је усрдно радила у истом правцу, популаришући речену идеју, како у својим научним радовима, тако и у ступцима гласила јавне руске речи. И као резултат тога озбиљнога рада јавља се симпатија руског народа према јужним Славенима и искрени осећај потребе славенског јединства. Наша дипломација будући обазривом и услужном, ако је и учинила по који важан корак у смислу славенског питања, свакојако је то поглавито учинила под утицајем московског срца и московског гласа.

Јако нам је жао што ступци нашег листа не дозвољавају, да у пуној мери и живим бојама насликамо оне склопљене руке, које је Србија у критичним тренутцима окретала према Русији.

Србија је прва, како је већ познато, била дужна да прими удар бесног отоманства Косовска катастрофа створила јој је тешке и трагичне последице. И с тога времена, па за четир века, густа тама покрила беше српски крај. Остављена западом, некад просвећена Србија била је без заштите и одбране. Али историјски народ не умире. Проливена крв за слободу опевана је у народним српским песмама. И та борба често се обнављала, али никад у тако озбиљном и енергичном виду, као концем прошлог и почетком овог века, почињући од 1770. г. па до 1817. г. Сетимо се само куда су у ко кобно доба били управљани српски погледи, и где су биле усасређене српске наде и утехе. Ево шта је писала и говорила српска депутација, која се преставила императору Александру I. 1806. „Трећа је година како су Срби без икакве претходне спреме храбро устали против својих угњетача, уздајући се не толико у своју силу, колико у Бога и руског владаоца, на кога су вазда српски преци указивали својим потомцима као на спаситеља и избавитеља српског рода и домовине од мусулманске силе... И у часу устанка, Срби су сазнали величанствено место свога спаса, и с надом су се обратили једноверној и једнородној Русији, у којој су нашли свога великог оца, добротвора и заштитника, о коме су нам још преци наши приповедали... Та утеха, у току две године устаничког живота, обадрила је Србију, и она данас поново прибегава извору свога спаса, и синовљом умилношћу и сузама моли, да велики отац свију Срба благоизволи ускорити избављење српског народа, који већ толико векова стење у туђинским ропским ланцима на стид Европе — у недрима њеним; да се смилује на род српски, верни и храбри, род многобројни, који судећи по данашњим околностима, ако му се скоро не притече у помоћ — пропада коначно и навек. Никад до сад у свима устанцима српским, није навалила таква сила као овом приликом... Наоружани Срби растржу се на све стране, а ненаоружани седе на миру, јер ништа друго не остаје. Артилерија српска тако је слаба, да се једва може рећи да и постоји артилерија у Србији. Налазећи се у тако страшном положају, Србија на коленима и са сузама у очима моли свога премилостивог избавитеља, да благоизволи послати јој што скорије своју јавну помоћ, као год своме сопственом верном народу“.

Још је занимљивија посланица истом императору, а са стране српског митрополита Стевана Стратимировића, у којој он изнаша читав план о заснивању славеносрпског царства. Окром тога, митрополит најпонизније моли руског императора да се сети и бедних Срба, који пропадају под турским јармом, па макар и толико колико се сећа Влаха и Грка.

И према свему томе вапају и молбама, као што је опште позната ствар, Русија никад није била глува и нема.

Је ли потребно да се спомене то, што се догодило за владе блаженопочившег Александра Никокајевића? Покрет руских добровољаца у Србију за време српско-турског рата, не може се друкче сматрати него као крсташки поход Московљана. На свети посао српске земље итали су из Русије, шта више, и јединци, с благословом својих осамљених родитеља. И они су пали на српском земљишту, оставив своје родитеље без наде и утехе у старости. Чак и сиротни руски сељак сматрао је за дужност, ако ништа више, оно бар једну рубљу да пошаље на олтар српске слободе. Љубав према Србији у тим тренутцима била је тако силна, да је може појмити само онај који је у њој тада имао удела. Москва је стрепила, пратећи добро сваки корак српске војске, а с њом је у исто време стрепила и цела Русија.

Сећамо се ми и оних горких тренутака, када су, по решењу берлинског конгреса, древни српски градови, који на себи носе већи и јаснији жиг србизма него многи и многи градови у данашњој њеној области — припали Бугарској. За тим губитком не само да је јадиковала Србија, него је искрено тужило и „Срце Русије“.

Русија је одговорила своме позиву. — Србија је слободна и независна држава. Људи могу заборавити доброчинство, које им стоји у тесној вези и са самим животом, али земља, која је окупана крвљу у знак чисте љубави, света је пред Свевишњим. Заиста има неке вечне правде, која с више гледа на ову земљу, досуђујући народима по делима њиовим.

Москва је уверена да ће млади српски краљ, у односима према Русији одговорити заветима историје. Грана оченута од стабла, вене и губи се; клас, одвијен од снопа, ветар односи...

ДОПИСИ.

Карловци, 1. августа. (Јакшићево веће.) „Благо оном ко до вјека живи, имао се рашта и родити.“ Те речи излетеле су из ватрени груди генијалнога песника „Горскога Вјенца“ владике црногорског Његоша. Те нас речи свагда потсећају на наше велике и знамените људе, који су својим небројеним заслугама учињеним своме народу, своје име за сва времена обесмртили. Ти људи, који су својим неисплатимим умним благом толико обогатили нашу још доста сиромашну књижевност и језију, толико су нас за та њихова славна и велика дела, на захвалност признања обвезали, да им се њиховим заслугама никад довољно одужити неможемо.

Колико умемо да ценимо, та заслужна дела тих наших генија, како се одужујемо моралној обвези, са којом нас ти узор људи њиховим радом обвезаше. О томе нећемо ни говорити, давно је већ доказано, да смо у тим много и много, на жалост и срамоту нашу, иза сретнији и напреднији народа

какви посаде за грофов сто. Ћошкаста лица, хусарски часници, магнати са монаклом, који би дигли грдну грају. Контраше би том приликом обузео неки плашљив бес, а бегеш би крвавим очима превртао на све стране. Али та плашња беше неумесна, јер грофица би том приликом била хладна као лед, те би се удварачи мирно уклонили, као што су и дошли.

Једном грофица изјави, да хоће да научи ударати у кимвале. Цела банда беше тако на чисто, да јој у томе неће бити прецептор цимбалаш, него Донго Ферко. Шта ће прљави кимвалаш у грофичином летњиковцу?

Ох, ти часови! Примаш је седио у занимљивој близини поред лепе девојке, осећао је фини мирис њенога одела, каткад би ју узео и за руку, да јој покаже како ваља ударити...

— Не радиш добро, Ферко! рече мали бегеш, који му по матери беше сродник. Ти све чекаш, чекаш, па не радиш... Ни Патикарушу није улетела печена шева у уста... Скупи једном сву своју одважност, па уради што год... Ја ти кажем, ја, грофица само то чека, да ти што учиниш...

Ферко не рече ништа, него се по свом обичају тајанствено насмеши.

Још тај дан после подне, за време лексије, учини нешто. Кад је на само седио поред лепе девојке, која нагнута беше над цимбалом и врло погрешно удараше нешто, он зажмури, нагне се напред и притиште своје усне на грофичин јаки, бели врат...

Мало људи могу да се похвале, да су таку ћушку добили у своме веку, какву онда доби Донго Ферко, старог Донге дванаести син. Не беше то ћушка ударена женском руком, беше то атлетска ћушка. Очи му засузише, уши зазвонише, обузе га вртоглавица, да је једва могао да се одгега преко оних ћилимова...

Донго, можда, ни данас не зна, како се нашао ван летњиковца, да ли је изишао на своје две ноге, или добротом каквих других. Мали бегеш чекао га је у крај врта.

— Брзо, брзо, журимо се! муцао је задувани Ферко.

Само један поглед на примашево лице и старац беше на чисто са стањем ствари. Запита само: Је ли гроф или ћи му?

— Кћи!

— Онда бежимо испред грофа!

Дођоше кући. Ту на врат на нос скупе остале бандисте, спетљају свој пртљаг и обишав главну путању, са свиралама под пазухом, потегну к оближњем селу, те да отуд кога пошљу по пртљаг свој.

Већ се смркавало, кад стигоше на брег. Ту се мало одморише. Донго Ферко спусти се на траву и ту замишљено гледаше у долину. По песковитом путу ходале су женске у разнобојном оделу. И нехотице узе у руке хегеду те ју тихо удешаваше, као да је тражио давно заборављену ноту... Контраши тужно цигумигаше за њим. Кад пак примаш наједаред узеде у руку гудало, остали му тачно контрираше, изливајући у тој ноти сав јад и чемер свој:

Поручих врагу
Да носи моју драгу...

Превео: **Милован.**

далеко изостали. Најбољи докази наше немарности јесу њихови гробови, које је бура времена толико истрошила, да им се не може лако гроба наћи, да се по нашем српском обичају вином прелије.

Осим многи други гробова наших великана, у таком занемареном стању налази се данас и гроб Ђуре Јакшића.

Већ је приличан број година од оно доба протекао, како нам је неумитна смрт отргла у најбољем добу, једног од највећи, најславнији и најомиљенији наши песника и књижевника. Од то доба, од када се за навек затворише уста, тај извор српске песме, у којој беше свагда тако лепо изливана бол и туга, срећа и несрећа човечије душе, од кад преста куцати срце у груди песникови, које је свагда за свој народ само куцати знало и које је тако жарко свој народ љубило, а и оној вештачкој руци његовој, која је тако дивно умела да нацрта обичаје, јунаштво, славу, срећу и несрећу свога народа, није јој се још нашла достојна заменица. Од то доба па све до данас стоји нам у свежој памети тај велики песник Ђура Јакшић.

Зар би се могао икад Ђура поред тих његових песама заборавити. Никад, његове нам песме остадоше, да нас храбре и веселе, да нас учвршћују у вери прађедовској, да нас уче какви треба да будемо један према другом, како треба да се љубимо и сами себи у невољи и нужди да помажемо. Само кад чујемо ону дивну Ђурину песму „Падајте браћо плините у крви“, зар нас та песма не опомиње на ону свету дужност човечности и братства која нам напаја душу и срце тим лепим врлинама — родољубља.

Може ли која песма човека да развесели, него када се Ђурина она милозвучна песма захори „Небо моје“ та је песма прави мелем нашем ојађеном срцу, она нас теши и весели.

Заиста то је све лепо и красно, ми певамо Ђурине песме, ми се управо поносимо и дичимо с њима, ми са највећом пажњом и задовољством слушамо где-год на забавама оне дивне Ђурине декламације као н. пр. „Барјактаровићи“, „Шваља“, „Ратари“ и т. д. Јест Ђура нам је оставио таку успомену, што ће је сваки Србин као аманет чувати и с колена на колено свом потомству остављати.

Па да ли смо се ми до сад одужили том нашем неумрлом песнику. Не, нисмо, још му и данас дугујемо, јер му ни најмањи споменик неподигосмо, са којим би доказали да умемо ценити рад тог трудбеника и мученика народног. Нећемо још дуго дуговати, још за кратко време па ћемо да се одужимо тој светој обвези.

И ако се не нађе нико од велике господе и богати људи, да први покрену мисао, да се нашем омиљеном народном песнику пристојно обележје наше захвалности подигне, њима се то могло, али није хтело.

И ако је раденик дуго и дуго чекао, ожели се наћи когод од ти сретни и задовољни људи, којима је бог доста земна блага и богатства дао, мислећи, да ће тим људима лако бити остварити и у дело превести ону жељу, што сваки честит Србин у срцу жели, надао се и тврдо веровао, да ћеду умети и хтети оценити рад српског песника и књижевника Ђуре Јакшића

Они се надаше, али се љуто преварише.

Па ко се нађе да покрене ту замисао? Нико други већ раденик.

Дивну и племениту ту замисао покренуше вредни и свесни раденици, ти највећи мученици и патници и краљевини Србији.

Они се сложише, изабраше сретства и начин како да се одуже своме неумрломе песнику, што у том подузећу сваку хвалу и признање заслужују. Ти вредни раденици показаше тиме целом свету, да раденик — ма да га сваки са свију страна гњечи и гази, па и до самог ништавог црва понизује — још уме мислити као поштен човек, уме ценити заслуге своји велики људи, да му срце бије за добрим и племенитим, да има родољубља, српског поноса и свих оних лепих врлина што човека човеком праве. Ништа тог свесног раденика не одвраћа да од своји тако племенити и узвишени намера одустане, он неклону духом, ма да се у тешком раду купа у зноју лица свога, крваво заслужујући кору хлеба, али ипак поред свега тога приноси на олтар захвалности умне и материјалне жртве.

То нам најбоље сведочи она дивна забава, коју типографска певачка дружина „Јакшић“ под управом свога вредног хоровође госп. Т. Андријевића на светог Илију у просторијама Коларчеве пиваре у Београду, приреди у корист подизања споменика Ђури Јакшићу.

А да им је ова забава осветлала образ и да је потпуно одговорила намењеној цељи, нека ми штовани читаоци дозволе, да према мојој умној снаги у кратко ову забаву опишем.

Још у очи Св. Илије налазио сам се у Београду, одма се могло опазити неко кретање, неко изванредно одушевљење, многом се на лицу читати могла радост и задовољство, јер сваки радосно очекиваше да осване онај дан, за који је забава одређена. Освану и тај са великим нестрпљењем очекивани дан Св. Илија, сада тек наступи код приређивача нека журба и спремање, а мени се тај час у који треба да се забава одпочне, толико отегао, као нека вечност.

Забава је одржана тачно по програму.

Почетак беше краљева химна, коју је певачка дружина „Јакшић“ уз бурно одобравање па потпуно задовољство отпевала.

За тим је председник певачке дружине г. Т. Андријевић у кратким, али језгровитим говору поздравио присутне госте напоменувши праву тежњу ове хумане забаве, уједно је саопштио, да је Ђ. В. бивши краљ Милан 500. динара послао у корист подизања споменика.

И ако је свака тачка програма тако прецизно и на највеће задовољство изведена, ипак неможемо пропустити а да се не дотакнемо онога, што је на нас тако велики утисак учинило, а то је:

Песма „падајте браћо“, коју је певала певачка дружина тако складно, да је човеку милина било слушати, одобравању не беше краја. Ова је песма на све велики утисак учинила, колико је сама садржина те песме наше најосетљивије душевне осећаје узнемирила, толико двапут више лепи истројени гласови певача.

„Небо моје“ речи од Ђуре Јакшића композиција за баритон соло од Т. Андријевића, одпево је чл. пев. дружине М. Ћирић врло лепо и вешто.

„Барјактаровићи“ речи од Ђуре Јакшића, декламово је чл. пев. дружине Васа Зорић, ова је декламација све нас задивила. Кретање, говор све беше вештачко, неможемо довољно да се надивимо вештини тог младог и доброг раденика, који сваку хвалу и признање заслужује. Ми од наше стране желимо овом честитом српском раденику, да нас више година на забавама својим говорима и декламацијама весели.

После свршени декламација и песама, прешло се на други део програма — играње.

Ту се тек одпоче право весеље, које је трајало до самог белог дана.

И тако тим поступком створише начин ти вредни раденици, како да оснују фонд за подизање споменика нашем неумрлом песнику Ђ. Јакшићу.

Па зар ти вредни раденици нису тим својим поступком показали, да имају родољубља и свести, да су се узвисили над себичношћу и грамзивошћу ниских себичњака.

Пошто нам околности недопуштају, да опширније о тој забави — коју она са своје важности заслужује — говоримо онако, како би могли потпуно одговорити не само нашој жељи, већ и самој цељи, то ћемо се ми згодном приликом још једном на ову ствар вратити.

Ј. Б.

Бања Врнце у Србији. Обећао сам да ћу вам одавде писати, па ево ме да одржим реч. Путовао сам кроз Србију сам без икаквог познаника и без икаква оружја и то на колима покрај разних гостионица (чарди) и нигде ми, ни један човек не рече ни једне ружне речи, већ ми још многи беху на услузи, када сам у Сталаћу и Крушевцу тражио кола... Одиста питомије земље и мирнијих људи ја нисам видео. Између Крушевца и Трстеника морали смо мало стати да се одморе коњи, јер је била ужасна жега. Кола су остала на пољу. Ја и кочијаш уђемо унутра. Ту је седело до 20 људи разна доба. Они устадоше када ми уђосмо. Прођемо покрај њих и уђемо у другу собу. Ја упитам кочијаша због аљина, кишобрана. Он ми одговори. „Јок несме ту ништа фалити“. И одиста све смо нашли у реду, ни да су под арњеве заваривали. Пут је, што но наши кажу, као длан нигде нема вагаша, да штруцну кола. Може највећи болник мирно путовати. Од Сталаћа, па до Врњаца предео је неисказано диван. — Но највећма потресе човека, кад иза шарених и цветних брда наједаред угледаш пред собом стару престолницу кнеза Лазара, скроман град Крушевац. Кровови од кућа црвене се, као да су бакаром покривени, а куће се дивно просуле по долини и брежуљцима. На висоравњу блиста висока старинска црква и виђе се са торњем и кубетом високо у зрак. Побожан и народан осећај покрене ти сузу у оку, а незнаш ни сам како си скинуо капу, па се прекрстио и тешко уздахнуо. Слободно ти је размишљати о свему и свачему, видиш и сам, да је овај предео одиста прави рај земаљски, па се онда и не чудиш што је кнез Лазар баш ту подигао престолницу. Од Крушевца па до Трстеника, и од Трстеника па до Врњаца, свуда је такав чаробан предео... Све те нешто ново и ново изненађује, а Морава ти непрестано са десне стране шуми час ближе, а час опет даље, док се код Трстеника сасвим не изгуби. Оваке природне питомине и лепоте, тешко да има више на свету, јер ту није тек неки мали предео од једног, два сахата даљине, већ овде има пуних 6—7 сахати даљине и за све то време, не малаксава ни за тренут уживање. Планине се дижу у небројено разним видовима и то са свију страна. Куда се год окрене човек, свуда су лепе цветне планине, једва ће се гдегод опазити по парче голе стене. И код Врњаца није крај тима лепотама, оне се продужују и даље... Ми смо у Врњцима. Кроз сред села тече поток врњачки, који је доста мален, ал је вода у њему бистра као суза. Овај се поток улива у реку Мораву. У Врњце улази се с леве стране потока. На тој страни су куће све за болнике подигнуте. На тој је страни пошта и телеграф. Ту су и трговине, свега три. Ту је и касина, која је смештена пред будом шустера Ђоке Живковића, испод пространог вељака. Плаћа се 3 динара за сезону, и има неких 8 Србијанских новина. Ђока води велику политику и полива читав дан, те прави ладовину, да што више долазе чланови и да разглабају политику. Није шала, чланови су те касине били око 250 на броју, а знатнији су: епископ Димитрије, архимандрит Дучић, Кундовић. Јоца Јовановић Стојан Ribarac, Арачић, Милош Глишић, Милован Миленковић, Никола Поповић, Франасовић, Живко Гојковић, Дескашев, Брзак, поп-Миле, Вића Радовановић, Н. Вукићевић, млади приповедач и многи трговци ит.д.

Преко од касине прелази се по мосту на десну страну у велику гостионицу, која је врло лепо и темељно назидана. Гостионичар је познати Коста рођак Книћанинов. У гостионици има много соба за госте: с преда је пространа и лепа веранда; а са стране је огромна страна са галеријом. Наместити се може у сали најмање за 250 особа. На веранди може стати око 100 особа. Послуга је солидна, јело врло добро и доста јефтино, пиће чисто и добро. На 160 метера од гостионице, а на 20 метера од потока налази се извор врућег киселјака, који се састоји из гвожђа и карболних свеза. Снага је у воде досад ненадмашива. На сигурно лечи сваки катар па ма како застарео и ма где се налазио, исто тако и шуљеве. Даље чисти плућа од шлајма и освјежава крв, вода кља из дубине, па на славину се точи билесницима, који по пропису лекарсвом ујутру и по подне пију извесну количину, по грамовима обележену. — Пред извором диже се по швајцарском стилу врло лепа и угледна настреануца, на камену утврђена, но јако пространа, где ће се гости у кишно доба моћи шетати и провађати, и ту ће се и чесма довести, ова зграда још није сасвим готова, тек на годину биће потпуно усеђена. — Преко потока у правцу од врелог извора, находи се под брегом опет ладан извор, где тај исти киселјак тече, само разблажен с видом и као што рекох из дубине извор најлепше пијаће воде. — Заиста је то неисказано чудо природе. — Са обе стране врначког потока засађен је парк, који је сад тек у најлепшем развору. Ред се обдржава најбоља. — Стазе се и путеве поливају непрестано. — У свему је погодио само у станови и у купкима не. Има на 100 станова, који су врло лепи и згодни, а остали су као и у Липику. — Купке нису још одвојене, нити засебно зидане, већ има часови који су за мушке, а има часови који су за женске одређени, и тада купају. — Но поред лековитости воде, ове се угодности лако сносе. Али има гласова, да ће држава узети ову ствар у своје руке, те ил' ће сама подићи нуждне зграде, ил ће дати каквом француском друштву, ни извесно време.. Пошто је пак овде природа надмашила свако људску вештину, то ће мало требати људска укуса, да се ово начини не само најудобније, већ и најзнатније свецко купалиште, пошто је данас ова вода јединствена у јевропи. — Но влада и треба што пре да то уради, јер таме ће не само силан новац своје српске деце остати у земљи, него ће и странце силне довући. Пошто је не само оно место, где је купка лепо, него је и сва околина тако чаробна, да ће на брзо туристе прекрилити овамошње пределе.

У Врњцима има кр. намесник г. Белимарковић своје дивне дворе, који су саграђени високо на планина, и јако импонирају. Код нас је био у гостима министар Јован Ђаја, који се подробно обавестио о овој купни. Ја сам тог дана стигао амо, када су њих двојицу прангијама испратили.

Народ је овде отворен и врло бистар. Не треба се ни мало чудити, што је развио тако јаку политичку борбу.. И за чудо, како је народ миран; напротив либерали и напредњаци, они само грде, те све што се год деси уписују у грех радикилима.. Они не бране, па ма овог часа упала у земљу инвазији страна, само да отму владу проклетим радикалима. Они не могу ни како да се опријатеље, да и гаћаши управљају земљом. Пека ма ко влада нек дођу Турци, Аустријанци, само не радикали. Они знају и воде што је добро урадила радикална влада, ал, кажу, да они то не сме признати, јер би тиме признали и способност радикали за владу, па би се онда за навек изгубили; а овако морају срушити радикале пошто, по то. Сваку и најмању прилику траже они, да подметну редикалима. — У штампи се сви туже на тероризацију радикалима, но то је проста лаж. Радикали ћуте па раде, а они на сва уста и на свеком месту вичу. Они сваки гад сравњивају са радикалима, и непрестано исмевају. Ни десет речи не проговоре, а да у њима не пожелу радикале.. Све би слободне установе радо жртвовали, само да им когод помогне.

Па какав се морал изводи из тога?.. Господи је врло тешко јер под овом владом не могу да харају и гуле народ, не могу преко ноћ да се обогате а то је за њих зло.

Али да се вратимо натраг на сам предмет. Гостију у бањи било је из свију крајева Србије, а из Аустро-Угарске једно 50 породица. Они који су као болесни дошли да се лече, и који су лечника требали, било је до сад на 800; а оних који су већ 2—3 пута у бањи били или су тек као гости на дан-два дошли, било је на 500. У јутру и у вече оживи бања. Особито леп положај има на левој страни потока, брег врњичке стене, а ми смо га назвали „вечерњи теферич“, који се одмах испред потока у висину диже и на ком је на врху подигнута црквица. Голе стене, као да их је вештачка рука у том брегу подигла, особито дају му неку чаробност. По лепо начињеној серпентини пење се на брег, на ком свуд између стења богато расти ниска вења, те све брдо од ње мирише... У стенама унутри смештене су клупе, те стотинама шеталаца седну на те клупе да се одмарају. У вече је на тој стеновитој планини хладовина, па кад од доле погледаш горе, а що клупама седе лепотице, чини ти се да видиш најлепше бокорове живих ружа. Од горе је пак неисказано леп изглед доле и на околне планине. За то је и назван тај брег „вечерњи теферич“. Иначе је у бањи врло живо. Ту су шабачки музиканти са чувеним Вандолијем, који свира и пева врло дивно. Како вече, а музика свира... Одмах се ухвате Срби у коло, па играју разне српске игре на сваком месту. У сали, на ливади пред гостионицом и на сваком месту и то играју сви без разлике стари и млади.

До данас нисам видио пијана човека. Ово је заиста значајно. Нека се дакле не боје наши назови пријатељи за Србију, она добро ради, добро напредује. Луксуза нема никаква, а и не стиди се једно другог, већ сви по демократски заједно се вееле и тугују. Да је код опозиције више свести а мање личне себичности, па би у Србији одиста све циновским корацима напредовало, јер је народ бистар и вољан на добро... Ја се надам много, врло много од данашње владе.

—ћ.

Вести из места и са стране.

Отровнице. Пишу нам из Сентомаша: „31. јула ушло се код нас у траг женама отровницама, које су тровале људе. Куповале су у лекарницама по лекарском рецепту отров за пацове и давале га људима у јелу. Отров је нађен код дотичних жена и две су жене у први мах затворене. Како изгледа, биће њих више умешаних у овај гадан занат. Уједно вам јављам, да су те отровнице отпраћене у Нови Сад у затвор. С њима заједно допраћена је бабица врбашка, која је такође у том красном друштву играла важну улогу. Цело то друштво распрострло је своју делателност не само у Сентомашу него и по свој околини. Тек ће истрага показати, колико је људских жртава погинуло од убилачких руку тих несретница“.

Убица Белчева. Из Ђура у Будимпешту је доведен правник Илија Ђорђиов, на кога је пала сумња, да је он убио Белчева. Тешко још многима, на које ће сумња да падне, а то само за то, што се баш хоће свету да покаже: како им је стало да пронађу убицу, а не траже га међу собом!

Игњатијев на изложби у Прагу. Сви руски листови јављају, да ће и Игњатијев посетити изложбу у Прагу, која је својом вредности толико хвале и славе задобила у свима словенским листовима, док немачка штампа непристрасно зар ћути. Ову вест, да ће Игњатијев посетити изложбу браћа Чеси су примили са највећим задовољством, те се спремају, да и тог словенског госта што лепше и и брацкије дочекају.

Најбољи талијански писци. Накладник Хепли у Милану управио је три питања на све најбоље писце у Италији и то: које књиге ви држите за најбоље и које су на вас највише упливисале? које је књиге најбоље препоручити омладини и породицама? и које књиге треба препоручити младићима, који ће одабрати звање, које ви имате? На ова питања су стигли ови одговори, из којих се види који су најбољи писци: Манзони 37, Алфиери 28, Махиавељ 28, Дантон 27, Пелико 25, Леопард 23, Фосколо 21, Амицис 17, Стопани 17, Ариосто 16, Балбо 16, Кардучи 15, Голдани 15, Петрарка 15, Келини 14, Тасо 14, Вилар, садањи министар наставе 14. Од страних писаца Дарвин 16, Шекспир 11, Шилер 7, Гете и Хумболт по 6.

Кратке вести. Идућег пролећа ће једна шпањолска лађа посетити Кронштат. — Прашку изложбу до сада је посетило 1,350,000. — На жабаљској скели је нађен у води везан кубикаш. — Близу Темишвара се сукобио пештански и арадски влак. Несреће нема много. — Тенисн енглески песник, навршио је ових дана 82 год. — Вулкан Колима близу Њујорка јако пустоши околину. — За време гостовања срп. краља у Ишлу није било здравица. — По новинарским извештајима је било ове недеље 150 убистава — У Лондону непрестано заседави хигиенски конгрес. — У месту нашем се појавило бесно псето. Власти упозоравају становништво.

Трговина.

Нови Сад, 2. августа. Довоз пшенице на овдашњу житну пијацу био је живљи него прошли пут. Међутим је цена пшеници пала и лошија је но прошли пут. Цене осталом зрневљу остадоше непромењене. Данас се продавало: Пшеница 10 фор. 10 н. Кукуруз 5 ф. 60 нов. Јечам 5 ф. 60 н. Зоб 5 ф. 20 н. Наполица 8 ф. 90 н. Све од 100 килограма.

Са осталих пијаца:

Теоци 6—14 ф. по ком.
Јагњци 5—11 фор. по пару.
Свињи дебели 42—44 ф.
Свињи млади 40—42 фор.
Маст 50 фор.
Сланина 50 фор.
Све од 100 килограма.

Време је остало непромењено. Запара је све јача. Вода у Дунаву расти. Придолазак странаца у нашу варош био је бољи но иначе.

Најновије вести.

— Из Париза јављају, да су по свој прилици у Кини престали немири. Бар ово дана није било никакве вести о немирима.

— Из Београда јављају, да је неистинита вест, да ће на бугарској граници бити мобилизација српске војске.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Карловачко владичанство. Прилог к историји српске православне цркве. Написао Манојло Грбић, катихета и професор српске учитељске школе у Карловцу. Друга књига: Наставак црквене историје карловачког владичанства из другог дела прве књиге, а то: од 1744. па до 1784. године; дакле за владика: Павла Ненадовића, Данила Јакшића, Јосифа Стојановића и Петра Петровића. У Карловцу. Штампарија Карла Хауптфелда 1891. Цена је књизи 1 фор. 50 нов.

Јавна захвала.

Свршивши српску учитељску школу у Сомбору, најтоплије захваљујем славној имовној општини Петроварадинске пуковније на припомоћи, коју ми је, за све три године мога школовања давала, те сам могао, једино са њеном помоћи, речену учитељску школу свршити.

У Митровици 27. јулија 1891.

Вељко П. Анокић,
свршени приправник.

III. исказ

добровољних прилога за српску браћу у Банији, која пострада од туче.

РУМА. (Скупио г. Сава Ј. Крстић трговац). Приложише: По 4 ф. Румска штедионица. По 2 ф. Г. г. Васа Максимовић, Браћа Ђуришићи и Сава Ј. Крстић трговци. По 1 фор. Васа Јовановић занатлија, Теодор Богдановић велепоседник, Тома Критовац трг., Димитрије Пазарски трг., Тоша Сувајџић трг., Павле Богдановић трг., Браћа Дудићи трг., Стеван Б. Димитријевић трг., Ј. Татић мерник, Петар Панајотовић трг., Јован А. Ђуричић трг., Паја Андријевић трг., Јован Ђуришић парох из Павловаца, Васа Крстић парох румски, Јован Крстић трг., Сима Маринковић трг., др. Душан Ј. Дима, Ђорђе Мркић чиновник., Н. Н., др. Миша А. Поповић, Н. Н., др. Јован Шевић, Панта А. Ђуричић трг., Димитрије Т. Јаковљевић трг. По 50 н. Стеван Михајловић зан., Душан Бајловић трг., Милан Живановић трг., гђца Даринка Белићева, Сима Живковић трг., Сима Стајић трг., Никола Живковић трг., Андрија Козјак апотекар, Лука Георгијевић трг., Јефта Остојић трг., Вића Грујић трг., Светислав Черевицки трг., гђца Мара Камплова. По 30 н. Милан Теодоровић месар, Ст. Петровић трг., Сава Вујић чиновник. По 20 н. Ђока Марић трг. Свега 43 ф. 10 новч.

ТОВАРИШЕВО. (Скупио г. Ђока Ћирић трговац). Приложише по 1 фор. Г. г. Јован Трифуновић парох, Ђока Радојчин, Ацко Тодоров, Јован Бугарски, Ђока Ћирић трговац. По 60 нов Гавра Радојчин, Јован Радојчин, Јосим Радојчин, Лука Радојчин: По 50 нов. Гђца Милева Лончарић учитељица, Лазар Бугарски, Стеван Гајин машиниста, Станко Ђукић, Младен Милованов. По 40 нов. Милош Бугарски, Сава Бугарски, Тоша Бугарски, Јосим Бугарски, Васа Бугарски, Ђока Ковачевић, Ненад Панић, Мита Милованов Јоца Ђаков. По 30 нов. Филип Анасенцл. По 20 нов. Стеван Милостражић, Јован Валтер, Драга Попов, Васа Петровић, Даша Новаковић, Самуило Кон, Лазар Милић, гђа Јеца Димитријевић, Мера Илина, Јеца Панић, Јован Шарић алвација, Кауфман трг. путник, Антон Бихлер. По 10 нов. Никола Димић. Свега 16 фор. 50 нов.

СЕНТОМАШ. (Скупили г. г. Паја Шегуљев и Васа Баскин). Приложише по 3 ф. Г.Г. Милош Продановић, трговац. По 2 ф. Браћа А Манојловићи, Мила Севкић. По 1 ф. Леса Севкић, Тима Стричевић, Мита Ђорђевић учитељ. По 50 нов. Тоша А Гавански, Рада Каћански, Влада Кишдобрански. По 40 н. Лаза Баскин. По 30 н. Паја Шегуљев кројач, Јаша Каћански колар. По 20 н. Филип Шијачић месар, Гавра Срђанов, Мита Белић, Мирко Ђуркић, Стеван Попић. По 10 н. Тоша Стричевић. Свега 13 фор. 60 новч.

ИДВОР. Н. Тодоровић 2 фор. Н. Топорашевић 1 фор. Свега 3 фор.

Н. САД. Бошко Стакић 1 фор.

СТ. БЕЧЕЈ. Ђ. В. Жекић трговац 1 фор.

Свега у III. исказу 78 фор. 20 н.

По ново молимо сваког брата Србина, да се заузме за скупљање прилога, не би ли тим приловима олакшали јад и невољу пострадале нам несретне српске браће у Банији.

Прво ц. к. прив. дунавско паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ
путничких лађа од 19. априла 1891.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: **сваки дан у 7½ сати у вече.**

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву: **сваки дан у 7½ сати у вече.**

Из Новог Сада у Рушчук, Браилу, Галац: **средом, петком и недељом у 7½ сати у вече.**

Из Новог Сада у Будимпешту: **сваки дан у 6 сати ујутру.**

Нови Сад, 18. априла 1891.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ

Schwarze, weiße und farbige Seiden-Damaste von fl. 1.40 bis fl. 7.75 p. Met. (18. Qual.) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabriks-Depot **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.) **Zürich.** Muster umgehend. Briefen kosten 10 kr. Porto.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

Уписивање ученица на новосадској срп. вишој девој. школи за идућу школ. 1891-2. год. почиње **1. септембра о. г. по нов. кал.**, 4. и 5. септембра о. г. држаће се поновни и приватни испити, а 7. септембра почеће редовна предавања.

У I. разр. ове школе примају се ученице, које су навршиле 10. годину живота и које су свршиле с добрим успехом IV. р. основ. нар. школе.

При уписивању тражи се по 1. фор. уписнине од оних ученица, које први пут овамо долазе и од сваке још по 50 н. пристојбе за сведоџбу.

Овде се може поред прописаних предмета по умереној цени учити непрописано: француски језик, гласовир и вештина кроја женског одела.

У Нов. Саду 3. (15). августа 1891.

Арк. Варађанин,
управитељ.

1-2

СТЕЧАЈ.

У стипендијској заклади **баронице Еуфимије Јоваћке** отвара се стечај на два места: за слушаоце ниже гимназије, реалке или грађанске школе.

Ова стипендија износи 250 фор. годишње. Рок искању траје до 14 (26.) августа о. г. Само се оне молбе узимају у обзир, које дотле стигну.

Молиоци су дужни приложити ове исправе уз молбу: 1. Крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере. — 2. Школску сведоџбу од последњег течаја. — 3. Лекарску сведоџбу о своме здрављу. 4. Сведоџбу сиромашног стања, као и о моралном владању.

По закладном уставу питомци су дужни слушати изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. Првенство имају они, који су родом Старо-Бечејци, ако им је општа оцена бар добра. Тек ако таких не буде, онда — по реду способности — долази у обзир и сваки други православан Србин и ученик, који је грађанин земаља св. Стеванове круне.

Ни један питомац не сме уживати у исто време још коју стипендију.

Из одборске седнице српске православне црквене општине у Старом Бечеју 26. јула (7. августа) 1891.

Јован Михајловић, перовођа. **Др. Арон пл. Војновић,** председник.
3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на два упражњена стипендиска места у заклади народног добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке, за слушаоце реалке или технике. Годишња је стипендија 500 фор. која се добија у десет месечних оброка, т. ј. од почетка до свршетка школске године.

Молби ваља прикључити: крштено писмо, сведочбе о свршеним наукама, сведочбу сиромаштва и лекарску сведоџбу.

Рок стечају шест недеља од првог уврштења.

У Новоме Саду 31. јула (12. августа) 1891.

2—3 **Црквени одбор.**

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
КОСТЕ СТОЈАНОВИЋА
У КЛЕНКУ (НА САВИ)

потребује млађег помоћника. Ступити може одма. 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у Срп. Кларији, овим се отвара стечај.

Плата је 300 фор, 2 метара дрва, сламе колико потребно буде и слободан стан, састојећи се из собе кујне и коморе.

Учитељици спада у дужност законом прописане предмете предавати и ученице женском ручном раду обучавати. Молитељке имају своје добро инструиране молбенице најдуже до 31. августа потписаном школском одбору поднети.

Из седнице местног школског одбора држане у Срп. Кларији, 28. јула 1891. год.

2—3 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

Вел. Бечкеречка православна српска црквена општина овим расписује стечај на једно ново учитељско место, ради проширења своје српске народне вероисповедне школе са четвороразредне на шесторазредну.

Плата је 500 фор. и 100 фор. станарине, — или по одредби школског одбора стан у натури; — у име огрева има 3 хвата дрва за школу и учитеља.

Учитељу спада у дужност држати наставу у разредима, које му школски одбор одреди и све односећим се законима, наредбама, уредбама и правилима прописане дужности вршити.

Молбенице са нужним прилозима нека се до 5 (17) септембра о. г. потписаном председништву пошљу.

Вел. Бечкерек 21. јула 1891

Др. Емил Гаврила,
председник школског одбора.
3—3

ОГЛАС.

Господарствени уред петроварадинске имовне општине издаје крчевину Дебељак у величини од 170 јутара дне 29. августа тек год. путем дражбе под најам на две године рачунајући од 31. октобера 1891.

Дражба ће се обавити путем писмених понуда. Почетак дражбе у 10 сати пре подне горе назначеног дана. Писмене понуде провиђене са 5% од понуђене своте добро запечаћене и уз изјаву да су пудиоцу увјети познати и да их у целости прихваћа, имаду се пре почетка дражбе господарственом уреду уручити.

Побљижи увјети могу се дознати код подписатог уреда.

У Митровици 11. августа 1891.

Господарствени уред Петроварадинске имовне обћине у. з.

Т. Вукадиновић, заменик председника. **Н. Симоновић,** протуст.
2—3

АСФАЛТСКО ПОДУЗЕЋЕ
АЛЕКСАНДРА ПОПОВИЋА
У НОВОМ САДУ

ЋУРЧИНОКА УЛИЦА „КОД ДВА БЕЛА ГОЛУБА“.

Подузима са гаранцијом асфалтовање влажних зидова, станова, кухиња, магаза, подрумова, захода и у опште влажних стаја тако, да су предмети, превучени мојом сувом превлаком, трајно од влаге обезбеђени.

Посао обављам како у месту тако и на страни, по врло умереној цени.

Моји досадашњи радови са асфалтом јесу на углед на зградама доле означене господе, која су потпуно задовољна са истим, на име: г.г Паје пл. Михајловића, Јов. Дере, Л. Дунђерског, Ђ. Кондороша, А. Пајевића, Др. Л. Станојевића и ц. и кр. женијске дирекције у Петроварадину 18-20

ЗА ФИЛИЈАЛУ мешовиту радњу потребујем млађег спомоћника. Нужно је да је добар мануфактуриста и вичан у шпецерајској струци. Ступити би могао одма код

ПАВЛА Д. ЈОВАНОВИЋА
у Земуну.
2—2

КОСТА ТЕОДОРОВИЋ
У ВИНКОВЦИ

потребује за своју гвожђарску радњу једног млађег спомоћника. 2—3

ЗА ИЗДАВАЊЕ.

Дућан са станом на најживљем месту на главној пијаци у кући српске православне општине у Новоме Саду је за издавање.

Ближи услови у трговини ПАНТЕ ЈОВАНОВИЋА у Новом Саду. 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
КОСТЕ П. МИРОСАВЉЕВИЋА
У НОВОМ САДУ

потребује једног млађег спомоћника. Ступити може одмах. 1—1

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА
Д. ЂОМПАРИЋ И СИН
У НОВОМ САДУ

потребује млађег спомоћника. Ступити може одмах. 1—

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
Ј. МИХАЈЛОВИЋА
у Хртковци (Срем)

потребује једног спомоћника. Мануфактуристе имају првенство.

Ступити може одма. 2-3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
СТЕВАНА Д. ШИЋАРЕВИЋА
У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује два спомоћника, једног старијег и једног млађег који подпуно мађарски говоре. Ступити могу 1. септембра п. р. 2—3

СПУШТЕНЕ ЦЕНЕ
ЦИГАЉА И ЦРЕПА.

1000 цигаља I. класе ф. 17.—
1000 цигаља II. класе ф. 14.—
1000 цигаља III. кл. по ф. 10.— и по ф. 9.—
1000 црепа I-ма. . . ф. 11.—
1000 црепа широког . ф. 11.50

Ко на више узме преко 10.000 комада, добија још јефтиније.

Нови Сад, јула 1891.

2-3 **БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.**

УПРАВИТЕЉА
ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок кр. уг. министарством наставе са правом јавности овлашћена

ДЕЧАЧКА ШКОЛА И ВАСПИТНИ ЗАВОД
(СА ШЕСТ РАЗРЕДА ГРАЂАНСКА ШКОЛА)
у Суботици (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу пећи у школу шумарско-земљоделску и марвено лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски. 6—10

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

29

ПОВРЕМЕНЕ ИЗЛОЖБЕ:
Цвеће, поврће, рано воће и грожђе 15.—25. августа.

ГОВЕДА за разплод и племе 6.—9. септембра товљена говеда и говеда за рад 9.—11. септ.

КОЊИ за приплод, племе, јахање и теглење 14. (16.) септембра.

СВИЊИ затим овци, кунићи, перад, голубови и пси. 19. и 20. септембра.

Воће, грожђе и поврће 21. септ. до 15. октобра.

Господарство.
Пољоделство, виноградарство, пивничарство и воћарство.
Цвеће и сочиво.
Сточарство
Пчеларство.
Свиларство.
Рибарство.

ГОСПОДАРСКО-ШУМАРСКА
ИЗЛОЖБА
У ЗАГРЕБУ
од 15. августа 1891. до 15. октобра.

Шумарство.
Господарски обрт.
Господарска техника и градитељство.
Учевна средства и литература господарства и шумарства.
Кућни обрт.
Слике и уметнине.

СВАКИ ДАН ГЛАСБА на електрично осветљеном изложб. простору.
КОНЦЕРТИ, ПЛЕСОВИ, РАЗНЕ ЗАБАВЕ.
У народ. позоришту опера и драма.
ПЕВАЧКА СВЕЧАНОСТ 6.—8. СЕПТЕМБРА.
Утрка 12. септембра.
САСТАНЦИ: шумари и обртници 22. авг., учитељи 26. августа, господари и ватрогасци 12. септембра, инжинири и архитекти 17. септембра.

ИЗЛОЖБЕНА ЛУТРИЈА СА 1001 ЗГОДИТКОМ. — ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У ВРЕДНОСТИ ОД 10.000 ФРАНАКА — СРЕЋКА 50 НОВЧ.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.